

Del 1

Utdanningsplan for spesialitet *Rus- og avhengighetsmedisin ved Oslo universitetssykehus HF*

Utdanningsplan for spesialitet *rus- og avhengighetsmedisin* med tidslinje for rotasjoner internt og eksternt

Revidert av Utdanningsutvalget i Avdeling for rus- og avhengighetsbehandling, OUS den 20.6.2025

Del 2

Utdanningsplan for gjennomføring av spesialitet

Utdanningsplan for gjennomføring av spesialitet *rus- og avhengighetsmedisin ved Avdeling for rus og avhengighetsbehandling, klinikk psykisk helse og avhengighet, Oslo universitetssykehus.*

Revidert av Utdanningsutvalget i Avdeling for rus- og avhengighetsbehandling, OUS
Godkjent av avdelingsleder Espen Arnevik den 20.6.2025

Sendes fra utdanningsvirksomheten i henhold til spesialistforskriften §21.

(Utdanningsplan sendt til carmau@ous-hf.no etter prosedyre for oppdatering på nettside spesialisthelsetjenesten.no/lis, inkludert informasjon til Helsedirektoratet og til Legeforeningen.)

Innledning

Del 1 Utdanningsplan med tidslinje for rotasjoner internt og eksternt beskriver plan med oppbygning og rekkefølge for hele utdanningsløpet i spesialiteten, inkludert rotasjon i gjennomstrømstilling.

På overordnet nivå beskriver planen når læringsmålene for spesialiteten rus- og avhengighetsmedisin oppnås ved avdeling rus- og avhengighetsbehandling i Klinikk psykisk helse og avhengighet, Oslo universitetssykehus.

Anbefalingene i planen viser en hensiktsmessig rekkefølge av læringsmålene og ferdigheter som forventes oppnådd i hver ansettelse for dette utdanningsløpet.

Del 2 Utdanningsplan for gjennomføring av spesialiteten beskriver hvordan aktiviteter skal gjennomføres og hvordan kompetansevurderingen av oppnådde mål vil finne sted i det daglige arbeidet. Dette beskrives lokalt for de seksjoner som inngår i utdanningsløpet ved avdeling rus- og avhengighetsbehandling og psykiatriske avdelinger i OUS.

Beskrivelser fra utdanningsplan for gjennomføring skal fylles inn i søknad om godkjenning av utdanningsvirksomhet.

Utdanningsplan for gjennomføring av spesialiteten danner grunnlaget for:

Del 3 individuell utdanningsplan som den enkelte LIS skal ha i henhold til forskrift om spesialistutdanning.

Den individuelle utdanningsplanen skal sørge for en gjensidig forpliktelse og være et verktøy for planlegging og oppfølging av den enkelte LIS.

Innholdsfortegnelse

Innledning

Forkortelser

Innholdsfortegnelse

Del 1 Utdanningsplan for spesialiteten Rus- og avhengighetsmedisin

1.1 Utdanningsplan med tidslinje (tabell)

1.2 Krav til kompetanse før rotasjon

Del 2 Utdanningsplan for gjennomføring for spesialiteten Rus- og avhengighetsmedisin

2.1 Utdanningsplan for gjennomføring for spesialiteten fast ansettelse

2.1.1 Hensikt og målsetning

2.1.2 Beskrivelse av det enkelte sykehus/avdelingen(e) i helseforetaket

2.1.3 Utdanning

2.1.4 Veiledning og faglig utvikling (leger i spesialisering)

2.1.5 Supervisjon av leger i spesialisering

2.1.6 Felles kompetansemål (FKM)

2.1.7 Vurdering og dokumentasjon av oppnådde læringsmål og egnethet

2.1.8 Internundervisning

2.1.9 Forskningsaktiviteter

2.1.10 Evaluering og revisjon av utdanningsplanen

2.1.11 Annet

2.2 Utdanningsplan for gjennomføring for spesialiteten gjennomstrømningsstilling

DEL 1 Utdanningsplan for spesialiteten med tidslinje for rotasjon.

Avdeling rus- og avhengighetsbehandling, Klinikk psykisk helse og avhengighet, OUS dekker alle læringsmål gjennom rotasjon mellom avdelingens seksjoner.

Rotasjon gjennomføres 1. mars og 1. september i henhold til vurderinger i halvårsevaluering.

- Tjeneste i akutt rusbehandling dekkes ved Seksjon rusakuttmottak og avgiftning.
Tjenestetid estimert til 12-18 måneder. Det kan være behov for intern rotasjon mellom enhetene.
- Tjeneste i døgnbehandling dekkes ved Seksjon rus- og avhengighetsbehandling ung og Seksjon rus- og avhengighetsbehandling voksen. Tjenestetid estimert til 12 måneder.
- Tjeneste i psykiatri dekkes ved KPHA/ Psykiatrisk klinikk med samlet tjenestetid 12 måneder.
Fordeling og prioritering av LIS til psykiaritjeneste styres av utdanningsansvarlig overlege, enhetsleder for leger og rotasjonsansvarlig kontaktperson på psykiatrisk avdeling.
Under psykiaritjenesten opparbeider LIS anbefalt mengdetrening og dybdeforståelse i henhold til læringsmål og læringsaktiviteter.

Som hovedregel gjennomføres 6 måneder akuttpsykiatrisk tjeneste. LIS som av kapasitetshensyn ikke kan roteres til 6 måneder akuttpsykiatrisk tjeneste, vil oppfylle læringsmål og læringsaktiviteter som anbefalt under tjenesteåret; fortrinnsvis gjennom tjeneste ved Søndre Oslo DPS, Mortensrud eller andre definerte seksjoner som har et dekkende akuttpsykiatrisk tjenestetilbud.

Det er også mulighet for å planlegge tjeneste eksternt; fortrinnsvis ved Ahus som gjennomstrømningsstilling eller vikariat.

- Tjeneste ved LAR-poliklinikk er anbefalt for minimum 3 mnd. Det anbefales at det også blir gjennomført tjeneste ved generell ruspoliklinikk de resterende 9 mnd.
Tjeneste i ruspoliklinikk i ARA dekkes ved Seksjon rus- og avhengighetspoliklinikker. Tjenestetid estimert til 12- 18 måneder. Tjenesten deles av praktiske grunner som hovedregel opp med 6 måneder ved LAR-enhet og 6 måneder ved generell ruspoliklinikk. Under polikliniktjenesten i ARA opparbeider LIS anbefalt mengdetrening og dybdeforståelse i henhold til læringsmål og læringsaktiviteter.
LIS skal sammen med veileder og leder fortløpende vurdere læringsmål for poliklinisk tjeneste for å tilpasse tjenestetiden ved de to enhetene.

Det er etter behovsvurdering ikke lagt opp til rotasjon til andre utdanningsvirksomheter.

Utdanningsplan				
Tidspunkt i utdanningsløp	Helseforetak	Sykehus/ DPS	Læringssted/ seksjon	Læringsmål

0-1 år	OUS		Seksjon rusakuttmottak og avgiftning	01, 02, 03, 04, 13,14, 15, 16, 17, 18, 22, 24, 32, 33,34, 37, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 62, 65, 69, 70, 71
1-2 år	OUS		Seksjon rusakuttmottak og avgiftning	
2-3 år	OUS		Seksjon rus- og avhengighetsbehandling ung Seksjon rus- og avhengighetsbehandling voksen	01, 02, 03, 04, 05, 06, 07, 08, 09, 10, 11, 12, 29, 31, 60, 61, 64, 66,
3-4 år	OUS		Psykatri, inkludert Akuttpsykiatrisk avd.	37, 38,39, 42, 43, 44
4-5 år	OUS		Seksjon rus- og avhengighetspoliklinikker	01, 02, 03, 04, 11, 12, 19,20, 21, 23, 25, 26, 27, 28, 30, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 63, 67, 68, 72, 73, 74, 75,

DEL 2 Utdanningsplan for gjennomføring av spesialiteten rus- og avhengighetsmedisin

Del 2 beskriver utdanningsplan for spesialiteten og er en forutsetning for godkjenning fra Helsedirektoratet. Hvilke læringsmål og hvilke arenaer som skal benyttes vil dokumenteres gjennom Kompetanseportalen Dossier og fylles ut i søknadsmalen til Helsedirektoratet.

Helseforetaket må

godkjennes som utdanningsvirksomhet i spesialistutdanningen av leger, i henhold til Spesialistforskriften § 19 pkt. e) med Rundskriv.

Fra forskriften: § 19. Utdanningsvirksomhetenes ansvar for utdanningen er å utarbeide en plan for hver av spesialitetene det søkes godkjenning for. Planen skal blant annet inneholde opplysninger om

- hvilke læringsmål virksomheten kan oppfylle
- hvilke læringsarenaer innenfor virksomheten som kan tilby de ulike læringsmålene

- hvilke læringsmål som kan tilbys ved andre virksomheter gjennom avtaler
- hvordan det vil legges til rette for supervisjon på de enkelte læringsarenaene
- hvordan veiledningen og vurderingen organiseres og gjennomføres i virksomheten
- hvordan virksomhetens spesialister skal benyttes i supervisjonen
- hvordan teoretisk undervisning inngår som del av spesialistutdanningen knyttet til de enkelte læringsmålene
- hvordan forskning inngår som en del av spesialistutdanningen
- hvordan virksomhetens akademiske og kliniske kompetanse skal benyttes for å oppnå læringsmålene knyttet til forskning.

Oslo universitetssykehus HF har på overordnet nivå organisert utdanning av LIS som følger:

Organisering og ansvars plassering:

- Spesialistutdanningen ledes og delegeres av klinikkleder og avdelingsleder.
- Utdanningsansvarlig overlege på avdelingsnivå har delegert ansvar å lede og drive utdanningen.
- Avdelingens utdanningsutvalg består av utdanningsansvarlig overlege, avdelingens medisinskfaglige rådgivere, koordinator og LIS-representant.
Utdanningsutvalget rådslår med legene i avdelingen og med avdelingens ledergruppe.
- Det skal avholdes fellesmøter, minimum to ganger i året med alle spesialister samt overleger som har LIS i veiledning. Tema for møte er blant annet samarbeid, gjennomføring og forbedring av utdanningen. Fellesmøter organiseres i hovedsak fra N1. Avdelingen har som mål å utdanne 1-2 TTT (train the trainer) i regi av N1.
- Det skal avholdes fellesmøter, minimum to ganger i året med alle LIS hvor utdanningsløpet blir evaluert og diskutert.

Veiledning og vurdering ([eHåndbok - Utdanningsløp og rotasjon for LIS i ARA \(ous-hf.no\)](#)):

- Avdeling rus- og avhengighetsbehandling skal gjennomfører overordnet, to dagers veilederkurs for alle overleger.
- Avdeling for rus og avhengighetsmedisin sikrer veiledning spesielt rettet mot rus- og avhengighet.
- Avdelingen skal følge nasjonale faglige råd: Veiledning av leger i spesialisering. Det etterstrebes ukentlig, stedlig veiledning. Det skal gjennomføres evaluering av veiledning.
En del av veiledningen kan være i grupper. Det vurderes at inntil 1/3 av veiledningen kan være gruppebasert.
- Alle LIS skal ha halvårsevaluering sammen med veileder.
- For kontinuitet brukes årshjul: [eHåndbok - Årshjul for LIS utdanningen i Avdeling rus- og avhengighetsbehandling](#)

Kompetanseheving

- Det skal gjennomføres veilederkurs som beskrevet over med intensjon om å bygge videre kompetanse på utdanning og veiledning av veiledere, veiledning av LIS, inkludert evalueringskompetanse hos LIS samt kontinuerlig forbedring av utdanningsløpet.

Avdelingens/seksjonens utdanningsplan

2.1.1. Hensikt og målsetting

Avdeling rus- og avhengighetsbehandling, Klinikk psykisk helse og avhengighet, Oslo Universitetssykehus skal utdanne spesialister i rus- og avhengighetsmedisin.

Avdelingen har i alt 15 faste LIS-stillinger. Det er pt. 18 LIS-stillinger i de kliniske avdelingene i TSB på grunn av 3 LIS i rotasjon til psykiatri.

Målsetningen er å utdanne spesialister og at utdanningen gjennomføres uten forsinkelser.

2.1.2. Beskrivelse av det enkelte sykehus/avdelingen(e) i helseforetaket

a) Arbeidsoppgaver, medisinsk teknisk utstyr, bibliotek/litteraturtilgjengelighet, samarbeidende sykehus, spisskompetanse på de ulike sykehusene, forskningsaktivitet.

Avdeling rus- og avhengighetsbehandling følger foretakets hierarki som en avdeling i Klinikk psykisk helse og avhengighet med klinisk seksjons- og enhetsinndeling.

Avdeling Rus- og avhengighetsmedisin har ansvar for all offentlig døgnbehandling og ansvar for LAR i sykehusområdet Oslo med 12 bydeler, og har 2 sektorpoliklinikker pluss LAR-poliklinikk.

Avdeling rus- og avhengighetsbehandling (ARA) er organisert med henvisningsmottak ved Seksjon henvisning, analyse og pasientstrøm (SHAP) som vurderer alle henvisninger.

LIS har tjeneste her for å lære rettighetsvurderinger. Se beskrivelse av læringsarenaer.

Avdelingen med alle seksjoner er hensiktsmessig utstyrt for å håndtere de vanligste undersøkelser og tilgang f.eks. lab-prøver og EKG, og har ved behov tilgang til all service i universitetssykehuset.

Alle har tilgang til universitetsbiblioteket gjennom medisinsk bibliotek.

Det utforskes hvordan læringsmål innen forskningskompetanse kan styrkes i samarbeid med RusForsk/ Forsknings- og innovasjonsavdelingen i klinikken.

Det er tidligere etablert forskningssamarbeid med universitet UIO gjennom seksjonen og Seraf. Viser til tidligere publikasjonsliste.

b) Fysisk utforming av avdelingen og arbeidsplassene. Har spesialister og LIS kontor plasser i samme korridor/lokaler. Hvordan kontorene er utstyrt. Hvordan evt. poliklinikk, laboratorium, bibliotek og samarbeidende seksjoner er plassert i forhold til avdelingen/seksjonen.

Avdelingens seksjoner er spredt på 5 lokalisasjoner. Rusakuttmottak og avgiftning er lokalisert på Aker sykehusområde med 4 kliniske enheter i samme bygg. 11 LIS og 9 overleger arbeider tett sammen med kontorer nært hverandre. Det er undersøkelsesrom og observasjonsrom med hensiktsmessig utrustning. Alle kontorer har PC med journalsystemer og tilgang til bibliotek og internett.

Avdelingen har en klinisk lokalisasjon på Gaustad sykehusområde. Seksjon rus- og avhengighetsbehandling ung. Her arbeider 1 LIS og 1 overlege tett sammen i samme bygg,

med en andre overlege på samme tun. Seksjonen tilbyr hesteassistert terapi, med utgangspunkt i «Stallen» i nær lokalisasjon, inkludert et ambulant, arenafleksibelt team. «Uteteam Ung» følger bl.a. pasienter som av ulike grunner har problemer å komme til, følge opp eller nyttiggjøre seg vanlig ruspoliklinikk, samt før og etter døgnbehandling..

Seksjon rus- og avhengighetsbehandling voksen er lokalisert på Ullevål. Det er 1 LIS og 3 overleger tett sammen i samme bygg.

Det er en sektorpoliklinikk lokalisert i samme bygg med 1 LIS og 1 overlege.

Seksjon rus- og avhengighetspoliklinikker har 4 polikliniske enheter lokalisert på Ullevål, Mortensrud og Nydalen. På Ullevål sykehusområdet foregår all poliklinisk virksomhet (generell resp. LAR) i samme bygg.

c) Organisering av avdelingen/seksjonens drift, rotasjonsordninger, tjenesteplaner m.v.

Avdelingen har 4 kliniske seksjoner. I tillegg er det ett års tjeneste i psykiatri, med intern rotasjonsavtale. (se læringsarenaer) Det roteres 2 ganger i året, den 1.3 og den 1.9.

d) Antall legespesialister med stillingsprosent

ARA har 25 spesialister i rus- og avhengighet i klinisk virksomhet. Fem spesialister er inkludert i lederteam; alle er i 100 % stillinger. 3 av disse har dobbeltspesialitet i psykiatri. Disse er fordelt:

Seksjon rusakuttmottak og avgiftning: 9

Seksjon rus- og avhengighetsbehandling voksen: 3

Seksjon rus- og avhengighetsbehandling ung: 2

Seksjon ruspoliklinikker: 11

e) Leger med andre spesialiteter som arbeider på avdelingen/seksjonen.

1 overlege med infeksjonsmedisin /indremedisin

3 overleger med allmennmedisin

1 overlege med patologi

f) Fagpersonell med andre profesjoner på avdelingen/seksjonen.

ARA har 47 psykologer hvorav ca. ½ parten er spesialister. De arbeider ved alle seksjoner og inngår i behandlings- og utredningsteam. Tett samarbeid med legene.

Det er ingen ufaglærte i pasientbehandling. Det er sosialfaglig høyskoleutdannede hvorav ca. ½ parten har eller er i videreutdanning. Tilsvarende for sykepleiere.

Behandling gjennomføres i regi av tverrfaglige team.

g) Beskrivelse av eventuelle vaktordninger for LIS og spesialistene.

Det er 2 overordnede vaktsystemer.

- Seksjon rusakuttmottak og avgiftning har forvaktordning for LIS med tilstedevakt, slik at det er minimum en LIS 24/7. Det er alltid spesialist i bakvakt. Bakvakt har aktiv tjenestetid i helg og gjør vurderinger sammen med LIS.

- Seksjon rus- og avhengighetsbehandling ung og Seksjon rus- og avhengighetsbehandling voksen har vaktordning med tilkallingsvakt hverdager etter klokken 15.30 og helger (Lørdag og søndag fra kl 10-14 er det lege til stede). Det er egen bakvaksordning med konfererings-/ tilkallingsvakt.

2.1.3. Utdanning

- a) Beskriv utdanningsutvalgets, eller lignende se [Spesialistforskriften § 19 b\)](#), medlemmer og funksjonsperiode.**

Utdanningsutvalget ledes av utdanningsansvarlig overlege og koordinator i avdelingen.

Utvalgets medlemmer består i tillegg av avdelingens medisinskfaglige rådgivere. Det er en LIS-representant valgt av LIS-ene selv for 2 år.

- b) Organiseringen av utdanningen for leger i spesialisering (introduksjonskurs/fadderordning) i kombinasjon med avdelingens driftsoppgaver, (supervisjon, drøfting av pasientkasus, kontinuitet i pasientbehandlingen, rutinemøter m.v.)**

Alle nyansatte gjennomfører nyansattkurs. Dette er felles for hele sykehuset, men inneholder også et rusperspektiv og plasserer rus- og avhengighetsbehandling inn i en helhetlig sammenheng.

Det er etablert en opplæringspakke som inneholder sentrale prosedyrer og kunnskaper om systemer og fag. Det etterstrebes å gjennomføre 2 uker overlapp med opplæring.

Alle går følgevakter (ved siden av erfaren vaktlege) før man går vakter alene.

LIS arbeider sammen med overlege med lett tilgang til ad hoc veiledning og supervisjon.

Alle kliniske seksjoner har behandlingsmøter hvor det er tverrfaglig gjennomgang av pasientbehandlingen. Det er som hovedregel spesialist i rus- og avhengighetsmedisin på alle behandlingsmøter sammen med LIS. Mer detaljert beskrivelse av dette under læringsarena.

- c) Organisering av tid til faglig fordypning:**

Alle LIS har 4 timer fordypningstid satt opp i tjenesteplan. Fordypningstid skal som hovedregel gjennomføres på arbeidsstedet og det er tilgang til internett med universitetsbiblioteket.

Fordypningstid tematiseres i samråd med veileder i henhold til læringsmål. Det forventes at LIS gjennomfører all nyansattopplæring i kompetanseportalen innen 5-8 uker. Leder følger opp manglende gjennomføring.

Alle seksjoner har lege/psykologmøter i tillegg til behandlingsmøter.

- d) Helseforetaket skal ifølge [Spesialistforskriften § 21](#) sørge for at det utarbeides en individuell utdanningsplan med et utdanningsløp i samråd med legen og at planen revideres ved behov.**

Avdelingen har ikke lenger LIS med gammelt utdanningsløp.

Praksis med individuell utdanningsplan og oppdatering etter halvårsevalueringer i evalueringskollegium fortsetter. LIS har ansvar for at denne opprettes og oppdateres.

Veileder har ansvar for å bistå at dette blir gjort.

- e) **Beskriv hvordan de individuelle utdanningsplanene justeres dersom utdanningsbehovene til leger i spesialisering ikke kan oppfylles samtidig/til ønsket tidspunkt.**

Den individuelle utdanningsplanen inneholder en overordnet fremdriftsplan for hele utdanningsløpet og kan følges i kompetanseportalen/ Dossier. Det er en mer detaljert plan for hvert semester i forhold til kurs, klinisk aktivitet og hvilke læringsaktiviteter og LM som skal ha fokus. Gjennomføring og evt. godkjenninger utover veiledergodkjenninger gjøres i halvårsevaluering med evalueringsteam i henhold til OUS retningslinje. Den individuelle utdanningsplanen revideres etter evalueringsmøtet og plan for neste halvår godkjennes. Utdanningen har i all hovedsak vært gjennomført uten forsinkelser.

- f) **Helseforetaket skal sørge for etterutdanning, jf. [Lov om spesialisthelsetjenester](#), § 3-10. Opplæring, etterutdanning og videreutdanning.**

Det gis opplæring og etterutdanning til alle yrkesgrupper. OUS har høy andel sykepleiere og sosionomer med videreutdanning ca. 50 %. Det er også mange som er i etterutdanning tilsvarende for psykologer.

- g) **Beskrivelse av koordinering og planlegging av etterutdanning for ferdige spesialister.**

Det gjennomføres som hovedregel 2 x 2 dager veilederkurs. Det er planlagt å videreføre oppbygging av veilederkompetanse knyttet til læringsmål, tilsvarende for evalueringskompetanse. Det planlegges 2 halvdagsmøter per semester.

- h) **Deltakelse på eksterne kurs, kongresser m.v.**

Alle spesialister gis mulighet til permisjon 1 uke per semester for kurs/faglig etterutdanning. Det gis 4 måneder utdanningspermisjon hvert 5. år etter planlegging sammen med ledelsen. Prosedyre på dette ligger i e-håndbok.

1.4. Veiledning og faglig utvikling (leger i spesialisering)

- a) **Beskriv hvordan veiledning og vurdering skal organiseres og gjennomføres ved læringsarenaen (tekst sammenfaller med punkt i søknadskjema):**

Ved nyansettelse og rotasjonstidspunkt får LIS oppnevnt veileder. Denne registreres i kompetanseportalen sammen med oppnevnt fadder. Det er stedlige veiledere som arbeider ved samme kliniske enhet som LIS. Det skal registreres veiledning ukentlig og føres rapport. Det er enhetsleder som har ansvar for å kalle inn til halvårlige evalueringsmøter etter OUS retningslinje for evaluering.

- b) **Hvem er veiledere, har de veilederkurs og for hvilke leger i spesialisering.**

Det er bare spesialister i rus- og avhengighetsmedisin som er veiledere for LIS i TSB tjeneste. Alle har veilederkurs (se kompetanse)
Det tilbys veiledning under psykiatritjenesten av spesialist i psykiatri.

- c) **Organisering av veiledningen, hvor ofte, inn i tjenesteplanene for spesialister og LIS.**

Veiledning skal settes opp i timebok hos både LIS og veileder.

Det gis ukentlig veiledning av spesialist ved den kliniske enheten, det åpnes også for at deler av veiledningen kan gis i grupper, inntil 1/3. LIS vil gjennom ukentlig veiledning også ha løpende vurdering av sin kliniske aktivitet.

Vurdering av helhet inkludert læringsmål skjer i halvårsevalueringer i evalueringskollegium.

d) Gruppeveiledning og individuell veiledning.

Det er etter ønske fra LIS åpnet for at inntil 1/3 av veiledningen kan gis i grupper. Det er fram til nå i hovedsak vært gitt individuell veiledning.

e) Når LIS tjenestegjør ved virksomhet man har avtale med (eksternt), hvordan ivaretas veiledningen da?

Veiledning ivaretas lokalt etter avtale. Halvårsevalueringer gjennomføres som beskrevet over som oppfølging av individuell utdanningsplan.

2.1.5. Supervisjon av leger i spesialisering

a) Beskriv hvordan det vil legges til rette for supervisjon i på de enkelte læringsarenaer (avdelingen/enheten), herunder hvordan spesialister og andre skal benyttes i supervisjon (tekst sammenfaller med punkt i søknadsskjema):

LIS arbeider sammen med overleger på alle kliniske enheter. Det er spesialist i rus- og avhengighetsmedisin (RAM) tilgjengelig, vi har også andre spesialister eller RAM spesialister med spesialkompetanse. Disse er tilgjengelig for supervisjon av LIS ved behov for spesialkompetanse.

b) Beskrivelse av organisering/praktisering av supervisjon av LIS, inkludert de som roterer fra andre helseforetak. Finnes det struktur på hvem som er dagens/ukens supervisør?

LIS arbeider sammen med overleger på hver seksjon, disse er i den kliniske hverdag supervisører, dette er en videreføring av det som tidligere ble kalt ad hoc veiledning. Dette kommer i tillegg til ukentlig veiledning. Supervisjon foregår også ved f.eks. simulering av hjerte lungeredning, ved simulering i møte med aggresjonsproblematikk (MAP), simulering i motiverende intervju og simulering i vurderinger om selvmordsfare.

2.1.6. Felles kompetansemål (FKM)

Beskrivelse av organisering og gjennomføring av oppnåelse av FKM. Gruppeveiledning. Tverrfaglig.

Ny FKM-plan for LIS 2/3 trer i kraft fra 1. mars 2026. Det planlegges en styrket struktur for læring i samarbeid med nivå 1. Flere felles kompetansemål dekkes p.d.d. i annet kursprogram.

2.1.7. Vurdering og dokumentasjon av oppnådde læringsmål og egnethet

a) Beskrivelse av plan for evaluering av LIS' faglige progresjon.

LIS dokumenterer i kompetanseportalen med dato og supervisor for ulike læringsaktiviteter, dette blir gjennomgått sammen med veileder, leder og supervisor i evalueringsmøter hvor man evaluerer læringsmål knyttet til de ulike aktivitetene (tidligere beskrevet prosedyre).

b) Beskrivelse av plan for vurdering av og tilbakemelding på LIS' egnethet i faget.

Egnethet har vi tradisjon for å vurdere i halvårsevalueringene. Dette er et tema som stadig kommer opp i overlegemøter og veiledermøter. Planen er at dette skal utdypes videre og knyttes til evaluering av LM.

c) Organisering av godkjenning av oppnådde læringsmål i Dossier (hvem, hvordan, fortløpende)

Læringsaktiviteter skal godkjennes av veileder fortløpende og i forbindelse med ukentlig veiledning. LIS har ansvar for progresjon. Leder skal følge opp progresjon. Godkjenning av LM gjøres av nærmeste leder etter råd fra halvårslige evalueringsmøter.

2.1.8. Internundervisning

Hvordan teoretisk undervisning i aktuell spesialitet er organisert innholdsmessig, f.eks.:

- **Diskusjoner:** Det bør settes av god tid til diskusjoner også i tilknytning til forelesninger.
- **Demonstrasjoner/simulering:** Det er pt. ikke simulering. Det arbeides med planer om dette på sentrale temaer, og det er etablert et samarbeid med kompetanse på simulering.
- **Foredrag:** Undervisningen har høy grad av forelesninger med refleksjon/ diskusjoner.
- **Seminarer:** De regionale samlingene har seminarform, med diskusjoner og evt. gruppearbeider på tvers av foretakene.
- **Fellesundervisning med andre enheter innenfor samme spesialitet:** Det er regionale samlinger og et regionalt utdanningsutvalg som har utarbeidet en overordnet plan for internundervisning.
- **Nettundervisning:** Kan gjennomføres med forelesninger og lokal diskusjon. Planen er å videreutvikle dette i et regionalt prosjekt.
- **Kasuistikker:** Det brukes særlig i forbindelse med forelesninger og regionale samlinger.

a) Tidspunkt, varighet og eventuelt sted for gjennomføring av undervisningen.

Det er internundervisning ukentlig på tirsdager 10.15-12.00 med 2 undervisningstimer tilsvarende 70 timer per år; omtrent 38 ganger i året. Det er i tillegg et regionalt samarbeid om internundervisning.

Fordeling av ansvar for den teoretiske undervisningen: Faglig innledning. Presenslister.

Utdanningsansvarlig overlege har ansvar for avdelingens program. Program utarbeides med samarbeidende sykehus som sørger for å skaffe innledere.

Det er en intensjon at hver LIS selv deltar som foredragsholdere.

Innledere er dels interne og dels eksterne. Registrering i kompetanseportalen.

- b) På hvilken måte settes det av tid til forberedelse og etterarbeid for denne undervisningen.**
LIS bruker fordypningstid til å forberede undervisning, ev materiale fra kurs de har deltatt på. Eksterne forelesere sørger for å komme forberedt.
- c) Langtidsplan for teoriundervisning som sikrer planmessig gjennomgang av sentrale tema i faget over perioder på 2 – 3 år. Det kan føres én liste pr semester, evt. Årshjul.**
Det er utarbeidet en 3 årlig undervisningsplan. Dette er koordinert med Regionalt utdanningsutvalg og det alle utdanningsvirksomheter i Helse Sør-Øst følger denne.
- d) Hvordan tilgjengelig gjøres innholdet i internundervisningen for repetisjon i etterkant?**
Forelesninger sendes ut til alle som PDF i Teams og på e-post. LIS sørger selv for egne notater.
- e) Plan for internundervisning – bør publiseres på intranettet/henges opp i avdelingene:**
Langtidsplan for temaer i internundervisningen: **Vedlegg 3 årlig plan.**

2.1.9. Forskningsaktiviteter

Helseforetaket må ifølge [Spesialistforskriften](#) § 19 e) opplyse om hvordan forskning inngår som en del av spesialistutdanningen, eventuelt må det gjøres avtale om rotasjon for LIS med et helseforetak som tilbyr forskningstjeneste i spesialiteten.

Utdanningsvirksomheten må i en utdanningsplan beskrive:

- **antall spesialister med doktorgrad:**
3 med phd i klinisk virksomhet.
- **hvordan forskning er integrert i avdelingens/seksjonens virksomhet**
RusForsk ble etablert som en egen forskningsseksjon i oktober 2018. Seksjonen ble overført til klinikk, men avdelingens intensjoner om å integrere forskning i seksjonenes virksomhet er uendret.
- **hvordan det undervises i vitenskapsteori, forskningsmetodikk og – etikk**
Det er tatt inn i felles kompetansemodul, forskningsseksjonen vil i tillegg undervise i dette i tilknytning til prosjekter i internundervisningen.
- **hvordan det organiseres at LIS i løpet av sin tjeneste deltar i et prosjekt innen forskning, fagutvikling eller kvalitetssikring**
Det er ikke systematikk på dette. Ved etablering av prosjekter i regi av forskningsseksjonen vil det være naturlig at LIS involveres. I felles kompetansemodulen skal LIS delta i et kvalitetsforbedringsprosjekt.

2.1.10. Evaluering og revisjon av utdanningsplanen

- a) Beskrivelse av tidspunkt og metode for evaluering av utdanningsaktivitetene.**
Det skal gjennomføres 2 møter i semesteret for utdanningsutvalget og 2 halvdagsmøter for veiledere. Disse fora vil også ha evaluering av utdanningsplanen som tema. I tillegg er dette et tema i det regionale utdanningsutvalget.
- b) Hvordan skal resultatet av evalueringen anvendes?**

Det er utdanningsansvarlig overlege som har ansvar for å følge opp evt. forbedringsmuligheter evt involvere ledelsen ved behov.

c) Årlig revisjon av utdanningsplanen - hvordan og når det skal skje.

Evt vesentlige endringer vurderes i vårsemesteret for evt. innføring i høstsemesteret.

2.1.11. Annet

Beskrivelse av hvordan metodebøker, eller tilsvarende, benyttes.

Det foreligger eHåndboksdokumenter som harmonerer med beskrivelser og intensjoner i utdanningsplanen.

Følgende prosedyrer omhandler utdanning av LIS i e-håndbok:

- [Rekruttering og ansettelse av leger i spesialisering i rus- og avhengighetsmedisin](#)
- [eHåndbok - Nyansatte leger i ARA - mottak og oppfølging](#)
- [Opplæringsplan for nyansatte i Avdeling rus og avhengighetsbehandling](#)
- [Individuell utdanningsplan](#)
- [Utdanningsløp og rotasjon for LIS i ARA](#)
- [Årshjul for LIS i Avdeling rus- og avhengighetsbehandling](#)
- [Overlappsmøte ved LIS rotasjon i Avdeling rus- og avhengighetsbehandling](#)
- [Behandling av søknader til kurs for LIS i ARA og refusjon av kostnader](#)

Rutiner over er lagt i Dossier og skal kvitteres ut av den enkelte LIS/ lege.

Det foreligger en sjekkliste for opplæringsansvarlige for å forenkle oppgavedelingen mellom LIS/ lege, veileder og leder.

2.2 Utdanningsplan for spesialiteten Rus- og avhengighetsmedisin gjennomstrømning

ARA sjekker liste for gjennomstrømningsstillinger og har kapasitet til å invitere LIS til tjeneste.

3-ÅRIG plan for internundervisning og regionale samlinger.

Internundervisningen er koordinert opp mot det anbefalte kursprogrammet i utdanningsløpet. Temaer som er godt dekket av kursprogrammet vil som hovedregel ikke bli tatt opp i internundervisning.

Nasjonalt anbefalte kurs i rus- og avhengighetsmedisin:

Konferer spesialisthelsetjenesten.no:

Innføringskurs i rus- og avhengighetsmedisin I og II

Grunnkurs i rus- og avhengighetsmedisin I

Grunnkurs i rus- og avhengighetsmedisin II

Grunnkurs i rus- og avhengighetsmedisin III

Grunnkurs i rus- og avhengighetsmedisin IV

To psykoterapikurs innen følgende tre:

Kurs i psykodynamisk terapi for rus- og avhengighetsmedisin

Kurs i gruppeterapi for rus- og avhengighetsmedisin

Kurs i kognitiv terapi for rus- og avhengighetsmedisin

Farmakologikurs for rus- og avhengighetsmedisin

Klinisk toksikologi

ADHD kurs for rus- og avhengighetsmedisin

God faglig standard sikres gjennom videre- og etterutdanning, fagutvikling og forskning.

Spesialistutdanningen for leger innebærer: (se rundskriv, særlig §2)

- kompetanseutvikling og måloppnåelse for spesifikke kliniske læringsmål
- klinisk veiledning (det anbefales ukentlig sesjoner på 60 minutter)
- internundervisning 70 timer á 45 min pr år
- anbefalte kurs for rus- og avhengighetsmedisin (filtrér for rus- og avhengighetsmedisin)

Overordnet undervisningsplan for LIS i rus- og avhengighetsmedisin ved OUS

Overordnede tema går igjen i hvert semester. Underordnede tema under hvert overordnede tema er kun overskrifter, det kan være hensiktsmessig med flere forelesninger knyttet til noen av temaene.

Enkelte av temaene vil være mest hensiktsmessig å dekke lokalt, hvilke tema dette dreier seg om vil komme frem spesifikk undervisningsplan for hvert semester.

LIS vil oppfordres til å ta på seg enkelte av undervisningene.

1. semester:

Avhengighet:

- Hva er avhengighet (nevrobiologi, psykologiske faktorer, sosiale faktorer)?
- Opioider (bruk, virkning, farmakologi, abstinens, diagnostikk, intoksikasjoner)
- LAR (inkl. smertebehandling hos pas. i LAR-behandling)

Psykatri:

- Affektive lidelser (depresjoner, bipolaritet, hypomani/mani) (hva er det, utredning, behandling)
- Angstlidelser (inkl. fobier og tvangsproblematikk) (hva er det, utredning, behandling)

Levevaner:

- Søvn

Somatikk:

- Endokrinologi
- Nefrologi
- Eldre og rus

Rus i samfunnet:

- Førerkort
- Barn som pårørende

Legerollen:

- Medisinskfaglig ansvar i tverrfaglig team, hva er vår rolle opp mot andre profesjoner
- Journalføring og medikamentsamstemming

2. semester:

Avhengighet:

- Benzodiazepiner (bruk, virkning, farmakologi, abstinens, diagnostikk, intoksikasjoner)
- GHB (bruk, virkning, farmakologi, abstinens, diagnostikk, intoksikasjoner)

Psykatri:

- Traumeproblematikk (hva er det, utredning og behandling)
- Selvmordsrisikovurderinger
- Vold og voldsriskovurderinger

Levevaner:

- Fysisk aktivitet/treningsterapi, evt. andre terapiformer (dyreassistert terapi, musikkterapi, kunstterapi)?

Somatikk:

- Hjerter-/karlidelser
- EKG
- Infeksjonssykdommer (ekskl. hepatitter)

Rus i samfunnet:

- Prioriteringsforskriften og veileder i TSB
- Samarbeid med kommunale og private aktører (bør gjerne tas lokalt grunnet forskjeller mellom byene)

Legerollen:

- Lege-/pasient-forholdets dynamikk
- Psykoterapeutisk prosess

3. semester:**Avhengighet:**

- Alkohol (bruk, virkning, farmakologi, abstinens, diagnostikk, intoksikasjoner), inkl. medikamentell behandling med aversive eller tenningsreducerende midler.
- Cannabis (bruk, virkning, farmakologi, abstinens, diagnostikk, intoksikasjoner)

Psykiatri:

- Tilknytning og tilknytningsproblematikk
- Personlighetsproblematikk (hva er det, utredning, behandling)

Levevaner:

- Ernæring

Somatikk:

- Mage/tarm
- Hepatitter

Rus i samfunnet:

- Helse og omsorgstjenesteloven
- Psykisk helsevernloven

Legerollen:

- Å jobbe med motivasjon for endring –MI

4. semester**Avhengighet:**

- Sentralstimulerende midler (bruk, virkning, farmakologi, abstinens, diagnostikk, intoksikasjoner).
- Anabole steroider

Psykiatri:

- Psykoselidelser (inkl. schizofreni, rusutløst psykose vs. grunnlidelse) (hva er det, utredning, behandling)

Levevaner:

- Arbeids- og inkluderingstiltak

Somatikk:

- Lungelidelser og lungefunksjon
- Smerteproblematikk (inkl. smertebehandling med og uten opioider, og smertebehandling hos LAR-pasienter)

Rus i samfunnet

- Psykedelikaassistert behandling
- Cannabis som legemiddel

Legerollen:

- Selvivaretakelse, kollegastøtte
- Hva gjør det med oss å stå i andres elendighet/moral injury

5. semester:

Avhengighet:

- Hallusinogener og nye psykoaktive stoffer (bruk, virkning, farmakologi, abstinens, diagnostikk, intoksikasjoner).

Psykatri:

- ADHD (hva er det, utredning, behandling)
- Spiseforstyrrelser (hva er det, utredning, behandling), inkl. reernæringssyndrom.

Levevaner:

- Seksuell helse og rus (inkl. seksuelle overgrep?)
- Prostitusjon og voldsutsatthet?

Somatikk:

- Nevrologi
- Hudsykdommer
- Venerologi (SOS)

Rus i samfunnet:

- Pårørendearbeid
- Selvhjelpsgrupper og likemannsarbeid

Legerollen:

Hva skjer når vi gjør feil?

6. semester:

Avhengighet:

- Annen avhengighetsproblematikk (gambling, gaming, porno, sex o.s.v.)

Psykatri:

- Kognitive utfordringer (kognitiv svikt, utviklingsforstyrrelser, FASD)
- Autismespekterlidelser (hva er det, utredning, behandling)

Levevaner:

- Kjønnssidentitet og seksuell identitet?

Somatikk:

- Tolking av blodprøver
- Gravide og rus (medikamenter, påvirkning på foster). Gravide og LAR.

Rus i samfunnet:

- Spesialisthelsetjenestens fire oppgaver
- Rusdebatten i samfunnet

Legerollen:

- Sakkyndig/attest